

Tiivistelmä

SOS-Lapsikylän tekemässä tutkimuksessa tarkastellaan lasten ja nuorten kokemuksia osallisuudesta osana palveluja, joiden piirissä he elävät. Osallisuutta lähestytään kokemuksina arkipäiväisessä elämässä. Tutkimuksessa tarkasteltiin varsinkin lastensuojelua, joka palveluna limittyy tiukasti lapsen arkeen. Sijoitettu lapsi tai nuori elää arkeaan palvelussa, oli kyse sitten sijaisperheestä tai lastensuojelulaitoksesta.

Artikkelissa osallisuutta tarkastellaan neljästä näkökulmasta, joita ovat 1. hyvinvointi ja suhteet läheisiin, 2. vaikuttamismahdollisuudet, 3. palveluiden käyttö ja 4. lapsen oikeudet. Osallisuuden kokemusta puolestaan määritellään artikkelin lähtökohdasta käsin kokemukseksi kuulumisesta joukkoon ja mahdollisuuksista vaikuttaa. Teoreettinen viitekehys nojaa yhteiskunnalliseen lapsuudentutkimukseen.

Aineisto näiden kokemusten tarkastelua varten kerättiin kyselytutkimuksella, johon saatiin 120 vastausta. Se analysoitiin tilastollisesti etsimällä näkökulmia lasten ja nuorten kokemusten erityisyydestä niiden kohdalla, joilla on kokemuksia lastensuojelun palveluista.

Lastensuojelun kokemuksia omaavilla lapsilla ja nuorilla on vähemmän kokemuksia osallisuudesta kuin muilla. Lisäksi aineiston perusteella näyttää siltä, että kaikkien lasten osallisuus osataan jo ottaa huomioon mutta kokemus edelleen on, ettei osallisuudella ollut merkitystä, eivätkä lapset ja nuoret tosiasiasa pystyneet vaikuttamaan.

Osallisuudesta puhuttaessa tulisikin siirtyä lasten ja nuorten näkökulmien tosiasialliseen huomioimiseen. Erityisesti lastensuojelupalveluissa arkeaan elävien lasten ja nuorten osallisuuden kokemuksen ja sitä kautta vaikuttamisen mahdollisuuksien konkreettinen huomiointi tarvitsee tuekseen vielä uusia käytänteitä, eri toimijoiden ja palveluiden piirissä olevien lasten ja nuorten välistä keskustelua sekä koulutusta lastensuojelupalveluissa työskenteleville ammattilaisille.

Osallisuuden vaikuttavuuden ymmärrystä tarvitaan kaikissa palveluissa mutta erityisesti silloin, kun palveluiden piirissä eletään koko arkinen elämä. Pitkäjänteisyyden takaaminen ja hallitut siirtymät vahvistavat vahvempaa osallisuuden kokemusta, joka on edellytys myös mahdollisuuksille vaikuttaa.